

KÖNYVTÁROK KIS LEXIKONA

ANTIKVÁR ÉS ÁRVERÉSI KATALÓGUSOK

A XVII. század utolsó évtizedétől kezdve a nagyobb könyvkereskedések a nehezen értékesíthető ritkaságokról, sőt nem egyszer egész raktárukról katalógusokat nyomtattak ki és küldték szét az érdeklődőknek. Ezeket hívjuk antikvárkatalógusoknak. Külsőleg teljesen hasonlítanak hozzájuk az árverési vagy aukciós katalógusok. Ezek az egyszerre, egy árverésen eladandó műveket sorolják fel.

A kapitalista kiadók, mint a bécsi Gilhofer és Ranschburg, a frankfurti Baer, a lipcsei Hiersemann, a müncheni Rösenthal, a berlini Gerd Rosen, az amsterdami Hertzberger, a koppenhágai Brenner, a milánói Hoepli, a firenzei Olschki és a többiek a múlt század végétől a jó üzlet reményében vetekedtek egymással mindkét katalógusfajta minél szebb, minél vonzóbb kiállításában, és vetekednek még ma is. Sokszor több száz lapnyi terjedelemben, műnyomó papíron, sok hasonmással jelentetik meg. Élvezet bennük lapozgatni.

A magyar árverési katalógusok közül a legrégebbieket az Egyetemi Könyvtár adta ki a XVIII. század végén, mikor fölös példányait értékesíteni akarta. Könyvkereskedőink kiadványai közül különösen értékesek a Dobrovzsky, Horovitz, Ranschburg, Stemmer és Lantos-féle katalógusok. Igen sok régi magyar és magyar vonatkozású műre akadunk benne. Az Árverési Csarnok is hirdette ilyen módon aukcióra kerülő könyveit.

Könyvtáraink régebben keveset törődtek ezekkel a kiadványokkal. A Széchényi Könyvtár annak idején még a magyar munkák hiánytalan beszerzéséről sem gondoskodott, most igyekszik sok fáradsággal pótolni a régi mulasztást.

Pedig ezek a katalógusok igen figyelemre méltók könyvtári szempontból. A könyvtörténet művelőinek alig nélkülözhetetlen kincsbányái. Sok ösnyomtatvány, RMK. mű, és más ritkaság pontos, részletes leírása csak itt található. Tudományos könyvtáraink a hazai antikvárijegyzékeken kívül figyelemmel kísérik a legújabb külföldi kiadványokat, s nem egyszer bukkannak bennük fájón méltulózott segédkönyvek címére. Ezeket többnyire ezen az úton tudják beszerezni.

A régi és új antikvárkatalógusoknak egyéb hasznát is lehet venni: értékes tájékoztatást nyújtanak a régi könyvek forgalmi értékéről. Sokszor kínálnak megvételre például a megyei könyvtáraknak „ritkaságok”-at, s néha nehéz eldönteni, hogy ezek valóban ritkaságok-e.

Ilyenkor kell az antikvárkatalógusokhoz fordulni. Természetesen a bennük levő árakat nem lehet kritika nélkül elfogadni, mert ezeket a kínálat-kereslet pillanatnyi viszonya, a bibliofiliában uralkodó divatok, egyes gyűjtők mohósága stb. nem egyszer jelentős mértékben befolyásolja.

Nagy hibája ezeknek a katalógusoknak, hogy nehéz bennük megtalálni valamit. Rendesen igen sok füzetet kell átnézniük, és így sem lehetünk biztosak abban, hogy árárdozásunk eredménnyel jár-e. Ezen segítenek az összefoglaló árverési katalógusok, amelyek a szerzők betűrendjében sorolják fel, hogy egy-egy évben vagy nagyobb időközben, egy vagy több országban milyen árakon cseréltek gazdát a könyvek. Feltüntetjük azokat az egyedi jellegetességeket is, amelyek emelik vagy csökkentik a vételárát (egykorú kötés, sérült, hiányos példány, szerző sajátkezű bejegyzése stb.).

A legismertebb, nagy könyvtárainkban megtalálható összefoglaló katalógusok a következők:

Jahrbuch der Bücherpreise. Leipzig.

Evente jelent meg. 1907—14 közt az egész európai könyvpiacról, 1915—40 közt a németországi, magyar, osztrák, holland, svájci, skandináviai és csehszlovák árveréseken elért könyvárakról számol be. Folytatása:

Jahrbuch der Aukcionspreise für Bücher und Autographen. Hamburg.

1951-ben indult meg. Közli a német, holland, osztrák és svájci könyvpiac adatait.

Grolier, Eric: La guide du bibliophile et du libraire. Paris.

1945-től jelenik meg váltakozó időben, 1—3 évenként. A francia, belga, svájci és hollandiai anyagot tartalmazza.

Book auction records. London.

1903 óta tájékoztat a londoni, edinburghi és new yorki aukciókról.

United States cumulative book auction records. New York.

1941-től kezdve öt évenként jelenik meg.

Hasonló magyar mű csak egy van, ez viszont ötven év anyagát foglalja össze:

Makkai László—Makkainé Horváth Magda: A magyar könyvgyűjtő kézikönyve. Magyar ritkaságok és kézikönyvek 1888—1938 között elért árainak jegyzéke. Bp., 1939. (Az Országos Széchényi Könyvtár kiadványai. 9.)

Vétesy Miklós